

Պ Ա Յ Մ Ա Ն Ք

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ եւ գաւառաց համար 6 մէկիս
Վեցամսեայ 3
Ծանուցման տար Լիւն անգամի
համար 2 որոշ է. աւելի անգամներու համար սակարկութիւն կը լինի :

Տէր. Լ. Տնօրէն Մ. Յ. ՄԷԼԻՔԵԱՆ

ՕՐԱԳԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

20 փարս

Պ Ա Յ Մ Ա Ն Ք

Լրացոյց վերաբերեալ նամակ եւ այլ գործիքներու գինն ուղղել Մ. Յ. ՄԷԼԻՔԵԱՆ, Պոլսոյ Ալի Քաւստի քիւ 20 Տ. շրջակայեան Է. Նիկիտի տարածքը :

Խմբագիր Բ. ՊՈՋԱՆԵԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ 51 ՕԳՈՍՏՈՍ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԵՐԱՐԻՐ ՕՐԻՆԱՅ

Վասն հաստատութեան և մատուցարարման

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵՂԻՐ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԻ

Պղգ. Ժողովը կ'որոշէ

1. Ղալաթիոյ եկեղեցւոյն բակը կանգնուած վարժարանը պիտի վերածուի Ազգային կեղ-բարձրագոյն Ուսումնարանի, և նորա մատակարարութեան ծախսոց պիտի յատկանայ Ղալաթիոյ կալուածոց և վարդապետութեան հասոյթն :

2. Այս վարժարանը պիտի ծառայէ ուսանողներու երկրորդական կրթութեան կրթութեան՝ զարգացընելով ազգային բարոյական, գրական, գիտական և բնագիտական ուսումներն Ազգային մէջ և միանգամայն պատրաստելու ձեռնհաս ուսանողներն :

3. Այս վարժարանին մէջ կ'ընդունուին ամէն Հայ պատանի որ ունի ի ձեռն նախակրթական գըտնայի չընտան արտ ուսանողի վկայական կամ՝ որ կարող է քննութիւն անցընել նախակրթական ուսմանց յայտագրին վրայ :

4. Ազգայնական ուսանողք ձրի կը կրթուին, իսկ կարող ուսանողք Ա. և Բ. տարիներու համար կը վճարեն տարին 3, Գ. և Դ. տարիներուն համար 4, իսկ Ե. տարւոյն համար 5 (ոմէ սակի : Ազգայնական ուսանողք պարտաւոր են իրենց բնական խնայել թող. խորհրդոյ կողմէ իրենց անկարողութեան հաստատող վկայական մը ներկայացնել :

5. Պոլսոյ իւրաքանչիւր թաղ պարտաւոր է մասնակցել կեղ-բարժարանին ծախսոց՝ վճարելով իրեն համար սահմանեալ տարեկան դուրսն :

Եւրա 30 (տմ. սակի, Գաւառ-գիւղ 40, Մայր եկեղեցի 30, Միւշակ-ը 20, Պէշկիւմ 15, իսկիւ-տար 10, խաչ 10, իսկիւ Ս. Կարա-պետ 40, Կէտիկ փաշա 40, Եէշի-գալի 40, Սամաթիա Ս. Գեորգ 40, Գուճ գալիսի դարս 3, Պաշտա 3, Խաղիկ 3, Գարաիկ օմրիկ 3, Թօփ գալիս 3, Գուշկունճուգ 3, Պէօյի քաղի 3, Մաքրի գիւղ 3, Նաւր գալիս 2, Ռ. Հիւսար 2, Է. յուպ Ս. Աստուածածին և Ս. Ե. ղիւ 2, Գաւառ փաշա 2, Պոյաճի գիւղ 2, Նոր գիւղ 2, Պէ. քոզ 2, Գանալիկ 2, Սամաթիա Նոր թաղ 2, Բնդ-ճանուր դուրս 263 (տմ. սակի) :

Իւր տարեկան տուրքը չվճարող թաղ. խորհուրդն կը կարողանայ վարժարանին ձրկալարժ ուսանող յղելու իրաւունքը :

6. Կեղ-բնական վարժարանը կը մատակարարուի յատուկ Հոգաբարձութեան մը ձեռք, որ ազ-

գասէր ու բոնեբուն անձերէ կը կազմուի և կ'ընտրուի Ազգային կեղ-բարժարան Գաղ. Ժողովոյ և Ուսումնական խորհրդոյ կողմէ : Հոգաբարձութեան կ'ընտրուի երեք տարւան շրջանի մը համար և իւր անդամը վերընտրելի են :

7. Հոգաբարձութեան՝ դործելով օրինաց գծած ուղղութեանն ու պայմանաց համաձայն՝ պատասխանատու է միայն Ուսումնական մասին Ազգային Ուսումնական խորհրդոյ և Նիւթական մատակարարութեան մասին Ազգ. Տնտեսական խորհրդոյ : Իւր այս համարաւորութեան պարտքը կը կատարէ տարեկան տեղեկագիր մատուցոնելով երկուց խորհրդոց իրենց ձեռքն հասցնելով պատկանեալ իւրաց վիճակի մասին :

8. Հոգաբարձութեան կը գտնուի ուղղակի վարժարանին բոլոր հասոյթներն ու կը վճարէ ծախսերն : Իւր հաշուեկցոյցն հետ գործնական խորհրդոյ կը ներկայէ ի վաւերացում՝ կը հաղորդէ նոյն խորհրդոյ ի գիտութիւն նաև յաջորդ տարւոյ երկուսոցս :

9. Ուսումնական խորհուրդը պարտաւոր է տեսնել իւր հոգաբարձութեան տարեկան բնական կեղ-բարժարան վարժարանն ու իւր բարս. յակամ աշակցութիւնը նախընտրելով Հոգաբարձութեան՝ Ուսումնարանին բարոյական և ուսումնական գար-գայութեան համար :

10. Կեղ-բնական վարժարանին ուսմանց ծրագրին հաստատուած պիտի լինի հետևեալ տարկոյ-ներուն վրայ, որոնք Հոգաբարձութեան պարտքն է տեսնել անթերի և ի ձեռն կարող ուսուցաց :

Ա. Կրօնագիտութիւն և պատմութիւն Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ, և բնդ-հասարակական ծանօթութիւն ի վերայ այլ քրիստոնեայ եկեղեցւոց և այլ և այլ կրօնից աշխարհի :

Բ. Հայ բնական Գրագիտութիւն Գ. Հայ և օտար հին և նոր լեզուաց ու մտեղեղութեանց պատմութիւն :

Դ. Պատմութիւն ազգային և բնդ-հասարակ :

Ե. Աշխարհագրութիւն հին և նոր Հայաստանի, աշխարհագրութիւն ճաշկանտանի, և աշխարհագրութիւն բնդ-հասարակ, բնական քաղաքական և տնտեսական :

Զ. Ուսողութիւն (Թուրքականութիւն, Գրաճաշի, Տնտեսականութիւն, Երկրաշախարհութիւն, Եւրոպական կրթականութիւն, Սիլլուս, և մեքենագիտութեան, գծագրական երկրաշախարհութիւն, Տիեզերագրութիւն) :

Է. Բնական գիտութիւն (Բնական պատմութիւն, Բնագիտութիւն, Տարրականութիւն, Հանրաբանութիւն, Երկրաբանութիւն) :

Ը. Խմաստասիրութիւն (Հոգեբանութիւն, Տրամաբանութիւն, Բարոյագիտութիւն, և Բնական Ուսումնարանութիւն և Պատմութիւն Խմաստասիրութեան) :

Թ. Քաղաքական Տնտեսութիւն-իրաւաբանական սիլլուսը և ուսումնական ազգային օրինաց :

Ժ. Աւարջարանութիւն, անհատական և զարգացական :

ԺԱ. Մանկավարժութիւն, և Պատմական մանկավարժութեան :

ԺԲ. Թուրքերէն լեզու և Մատենագրութիւն :

ԺԳ. Գաղաթիւն լեզու և Մատենագրութիւն :

ԺԴ. Անգլերէն լեզու և Մատենագրութիւն :

ԺԵ. Սիլլուսը Հեղեթերէնի և Լատիներէնի :

ԺԶ. Գծագրութիւն և Գծագրութիւն :

ԺԷ. Չափադրութիւն և Չափադրական երաժշտութիւն :

ԺԸ. Վարժարանին ուսմանց շրջանը կը տեսնուի 3 տարի :

11. Հոգաբարձութիւնն Ուսմանց մանրամասն ծրագրին պատրաստելով կը ներկայէ Ազգային Ուսումնական խորհրդոյ, որ յետ քննութեան կը վաւերէ զայն : Ուսմանց ծրագրին մէջ փափաքով չէ կարելի մտնել աւանդ հասանութեան Ազգային Ուսումնական խորհրդոյ :

12. Հոգաբարձութեան վարժարանին ներքին բարեկարգութեան և ուսմանց ծրագրին անթերի գործողութեան հսկողութիւն կը յանձնէ հմտ և պարկեշտ Տեսչի մ'որ պատասխանատու է տեսնել Տեսչին ընտրութիւնն Հոգաբարձութեան կողմէն կը հաղորդուի Ուսումնական խորհրդոյ ի վաւերացումն :

13. Տեսչի կ'ընտրէ Ուսողի-ներն ու կ'ընտրուի Հոգաբարձութեան ի հաստատութիւն : Ուսողչական մարմնոյն ցանկն լրանալուն պէս կը հաղորդուի Ուսումնական խորհրդոյ ի վաւերութիւն :

14. Ուսողչաց հրօթարեցումն և նորոց կ'ընտրուի մեծ պարագայութեան միայն կ'ընտրուի ուսնեալ, գաղաղական տարւոյն ընթացքին մէջ չէ կարելի դատարար հրաժարեցնել բայց միայն բացառիկ և ծանր պարագայից մէջ :

15. Ամսակցի հարցարանութիւնը տեղի կ'ունենան ի ներկայութեան Ազգ. Ուսումնական խորհրդոյ անդամաց : Աւարտական քննութիւնը կը կատարուի Ուսումնական խորհրդոյ Նախագահութեան տակ բարձրագոյն կարգաց ուսողիներէն կազմուած քննիչ ցանճանկմբի ձեռք. վկայականները կ'ստորագրեն քննիչ ցանճանկմբի անդամը և կը վաւերէ Ուսումնական խորհրդոյն : Մ'նամը

Ամեն Սրբալիութեանց ամեն նախնարհ օրդիւք և ծառայք Ատենադպիր Ատենապետ Ռ. Յ. ՊԵՂՔԵԱՆ Մ. ՄԷԼԻՔԵԱՆ 23 օգոստ. 1884

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՐԴԻ

Մտնելով Օրինակայ լրագրին՝ իւր երէկի թուոյն մէջ՝ վերադառնալ խորագրով հետադադ յոյժ կարեւոր յոգնուածն հրատարակած է, որ արժան կը համարենք թարգմանաբար մեր ընթերցողաց ներկայել :

« Չարը շնչեց կաթողիկ-Հայոց Պատրիարքին ընտրութիւնն, ընտրական կանոնագրին բռնաբարձման պատճառաւ : » Այս էր այն հեռագրին պարունակութիւնը, որ Հայ մասի գործակալութիւնը սեպտ. 7 թուով կ'ուղարկէր մեզ : Հայաստանէ իրողութիւնները չէ չիթած, գէթ մուշած է վաւեր իւր լապտերն, և այս մուշացութեամբ չը փոփոխութիւն մը յառաջ բերած է Լուսաւորչական և կաթողիկ Հայոց մտաց մէջ : Գուցէ լսուի թէ, տարբերութիւնը մեծ չէ և Հայաստան գործակալութիւնն՝ իրեւ Պ. Պ. Ժ. կրէվի և Ժ. Ֆէրիի հանրապետական հոգ չէ տարած գիտնալ այն տարբերութիւններն, որք քրիստոնեայ ծէսերը կ'անջատեն իրարմէ : Սակայն և այնպէս իրողութիւնը գլխաւոր կարեւորութիւն մ'ունի, զի թո՛ղ անհաճոյ չլինի ազատախոհաց : Կրօնը՝ ազգայնութեան համանիշ է Արեւելից ինչպէս նաև Ռուսիոյ մէջ, ուր այս երկու բաւերն իրարու տեղ կը գործածուին անխտիր : Բայց եթէ Թուրքիոյ մէջ կրօնական ներողամտութիւն կայ—ինչ որ թերեւս պիտի զարմացնէ բարձրագոյն զիկ, բայց բացարձակ ճշմարտութիւն մ'է—, Ռուսիոյ մէջ Պետական կրօնի դրութիւնը կը ծագի իւր բոլոր շրջագծեամբ : Ով որ Ռուսիոյ կրօնքին չկերպերի, որոյ մեծ քահանայապետն է Չարը, աւարկայ է կասկածանայ կառավարութեան, որ կասկածելի կը համարի զայն և անոր հոգեւորական անկողնութիւնն ապստամբութիւն մը կը նկատէ Պետութեան դէմ : Ասոր ապացոյցը կը գտնուի այն անդուլ և կատաղի պատեւազմին մէջ, որ Մոսկովեան կառավարութիւնն հրատարակած է տն մտն դատարանութեանց դէմ, որք կը տարբերին իւր պաշտօնական եկեղեցիէն :

Յայտնի է թէ, Ռուսիոյ կառավարութիւնը պահանջում յարուցած էր Հայերն այն կանոնագրին (Պալատէնիա) տրամադրութեանց ենթարկել, որ յօրինած է ԼՂԺԿ-ածին կաթողիկոսին ընտրութեան համար : Թուրքիոյ Հայ հասարակութիւնը չէր ուզած հպատակիլ Ռուսիոյ կառավարութեան սոյն պահանջմանց, և կաթողիկոսն Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ աւանդութեանց և Ազգ. Ուսմանագրութեան համաձայն ընտրելու իրաւունքն յետ պահանջած էր : Այս իրողութեանց պատճառաւ է որ

սմանք Հայաստանի գործակալությունների հետևիցը սա խմատով մեկնեցին թէ՛ Չարը Հեր ուղած վաւերացնել ներսէս Սրբազանի ընտրութիւնն, իրերեւ հակառակ Պալատէնեայի: Այսպիսի բան մը չէ պատահած: Նախ, Ռուսիոյ կառավարութիւնը մերժման պատճառ մը չունէր ներսէս Սրբազանի դէմ: Երկրորդ, Չարը չկրցաւ մերժել նորա ընտրութեան վաւերացումը իբրեւ ԼՂ-միաձնի կաթողիկոս, զի Ս. Պատրիարքն հանդիսապէս հրաժարած էր Էջմիածնի Հայրապետական Գահուն ընտրելութենէն: Ներսէս Սրբազանի հրաժարման իրողութիւնն իսկ հարկաւոր ըրած է երկրորդ ընտրութիւն մը: Որպէս զի Չարը կարենայ մին ընտրել այն երկու ընտրելիներէն, որոց անուանք իւր հաւանութեան կը ներկայացուին, պէտք է որ երկուքն ալ ի միասին ներկայանան: Բայց այն պահուն իսկ, յորում Էջմիածնի կաթողիկոսին ընտրութեան խնդիրն առկա իր մնար, Ռուսիոյ կաթողիկոս Հայերն — որոց թիւն 30-60,000 կը հասնի և որք երբէք Պատրիարք ունեցած չեն իրենց գրութիւնն — իրենց Մէտրապոլիտը պիտի ընտրէին: Կերեւի թէ ընտրութիւնը կատարուած է հակառակ այն կազմակերպութեան, որ կառավարութիւնը պատրաստած և կաթողիկոս հասարակութիւնն ալ ընդունած էր, և թէ Չարը ջնջած է զայն:

Գալով Էջմիածնի կաթողիկոսական խնդրոյն, միշտ առկա իր մնայ և իւր լուծումը վերջին աստիճան կարեւոր է ոչ միայն լուսաւորչական Հայ հասարակութեան, այլ և Օսմ. անգլիկանս:

Ռուսիա երբէք չէ պրօղած այն ցամաքային զորքը, որ անձնաւոր Հայաստանի վրայ: Նպատակակէտ մ'է սա, զոր յարաժամ իւր աշայ առջեւ ունի, և առ որ կը ձգտին իւր գիւտնադիտութեան շանքերն անարգել: Իւր նպատակին հասնելու համար, Ս. Բեղազարդի կառավարութիւնն Ռուսաց և Հայոց միջև կեցող քրիստոնէական հաւատոյ հաւասարութիւնն իւր շահուց ծաւալեցնել վորձեց: Մոսկովեան ձգտմանց համար դժբաղդաբար, այն լուծ զոր Ռուսիա կը ծանրացնէր կաւկասիոյ Հայոց վրայ — ոչ թէ նիւթական, այլ հոգեւորական և մտաւորական տեսակէտով —, թուրքահայոց համար ազգաբարձութիւն մ'էր, յոգուտ իրենց սեփական շահուց չխոտորել այն հաւատարմութենէ, զոր միշտ ցոյց տուած են առ Բ. Դուռն: Օսմ. կառավարութեան օրով, Հայք կրցին աղատօրէն պահել իրենց կրօնական և քաղաքային ինքնօրինութիւնն և անտրատ պահել իրենց պատմական ու ազգային աւանդութեանց վերջին հետքերը: Կաւկասիոյ երկիրներուն մէջ, ընդհակառակն Հայք ռուսական իշխանութեանց ամեն տեսակ կեղեքմանց ենթակայ են, որք կը ճգնին ջնջել ինչ որ կրնայ Հայոց յիշեցնել իրենց ծագումը: Տոնուրֆ Գորապոթի իշխանը՝ կաւկասիոյ Լուսաւորչական Հայոց ներկատմամբ նոյն ռուսացուցման գործին հետամուտ է, որուն կուրքօ զօրավարը ձեռնարկած էր կաթողիկոսականացոյց դէմ: Ինչպէս որ Բալանիոյ մէջ կաթողիկոս կը հալածուի, որովհետեւ Հայրենեայ անկախութեան մեծ գաղափարին արտօնաւոր աւանդապաշտ է, նոյնպէս ալ Ռուսիոյ հայաբնակ գաւառաց մէջ ճիւղ կը թափուի կառավարութեան բացարձակ իշ-

խանութեան ներքեւ զնել Լուսաւորչական կղերն և իւր քրիստոնէոյն ստորակէնքնէլ գայն, որովհետեւ ժողովրդեան աւաճնորդն ու նեցուկն է:

Թուրքիոյ Հայ հասարակութիւնն այս պահուն ծանրագոյն տագնապ մը կ'անցունէ, որ բոլոր իւր անդամոց միութիւնն, ինչպէս նաեւ իւր շահուց վրայ հակելու պաշտօն ունեցող անձանց անձնութեան իւր պահանջէ: Էջմիածնի Հայրապետական Գահուն թափուր վիճակին վրայ պիտի աւելնայ ի մասոյ կ. Պոլսոյ Պատրիարքութեան թափուր վիճակն, զի, դժբաղդաբար, ամենինչ չարաշուք ելք մի նախատեսել կուտայ այն հիւանդութեան, որ յանկողին ձգած է զՆերսէս Սրբազան: Արդ, Հայ հասարակութիւնն առանց հոգեւոր անօրէնութեան, ինչպէս և առանց աշխարհական կամ քաղաքային անօրէնութեան պիտի գտնուի, զի առանց չարախօսելու գեղու Էջմիածնի Տեղապահ Մակար Սրբազանին, ինչպէս և Պատրիարքական փոխանորդին վրայ, այս երկու եկեղեցականաց ոչ մին իւր պաշտօնին յարմար է:

Յաւալի է այս, մանաւանդ որ Սոյ կաթողիկոսական խնդիրը գեոյէ կարգադրուած, հակառակ ներսէս Սրբազանի կրկնակի ձեռնարկներուն, և Սեմ-Եպարքոսին յայտնած յօժարակամութեան: Սոյ կաթողիկոսն իւր հոգեւոր իրաւաստութեան ներքեւ ունի ամբողջ փոքր-Հայաստանն և Կիլիկիան, և միայն Էջմիածնի կաթողիկոսին իրաւաստութեան ներքեւ է. բայց աշխարհական և քաղաքային տեսակէտով, կ. Պոլսոյ Պատրիարքութեան իշխանութեան ենթարկուած է:

Առենով Հայոց մեծ Հայրապետ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի յաջորդն Ալմամար կը բնակէր, բայց ի պատճառս հալածանաց, պարտաւորեցաւ Կիլիկիա ապաստանել, որ անկախ Թաղաւորութիւն մը կը կազմէր: Մետասաներորդ զարուն մէջ, Էջմիածին գումարեալ Սինօգ մը ստիպեց զՀայրապետն, որպէս զի վերադառնալով՝ Հայաստանի մէջ հաստատէ իւր Աթոռն: Հայրապետը չուզեց համակերպել յայնժամ Սինօգը կաթողիկոս մ'ընտրեց, որոյ բնակութիւնն անդարձ կերպիւ յԷջմիածին հաստատեցաւ: Կիլիկիոյ կաթողիկոսը չուզեց ճանչնալ Սինօգին որոշումն և կը յաւակնէր խորան ընդդէմ խորանի բարձրացնել: Սոյ կաթողիկոսը քանիցս փորձեցին վերակենդանացնել իրենց պահանջումներն, և իրենց մեքենայութիւնը բազմիցս վրդովում ձգեցին Հայկական Եկեղեցւոյ մէջ: Սոյ արդի կաթողիկոսը Տ. Մկրտիչ Սրբազան, որ 1870 ին ընտրուած է, ի սկզբան տրամադիր երեւցաւ բառնալու այն լուր անհամաձայնութիւններն, որք յառաջ եկած էին ընդմէջ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան և կ. Պոլսոյ Պատրիարքարանին, որ Էջմիածնի կաթողիկոսին գործադիր իշխանութիւնը կը ներկայացնէ:

Մկրտիչ կաթողիկոսին ընտրութիւնը վաւերացաւ Դում-Գաբուի Պատրիարքարանին կողմէ, որ անոր կանոնաւորութեան վրայ հակած և Կիլիկիոյ վիճակին ընտրական ժողովին պատրաստած ցանկը վերաքննած էր: Իւր անուանումէն անմիջապէս յետոյ, Տ. Մկրտիչ կաթողիկոս յայտարարութիւն մ'ատուեց, որով կը խոստանար հրադանդել այն կանոնագրին, զոր

Հայոց Ազգ. Ժողովը կը պատրաստէր: Բայց երբ Տ. Մկրտիչ Սրբազան անգամ մ'օծուեցաւ, այլ եւս բացարձակապէս չուզեց կատարել իւր գրաւոր խոստումները: 1876 ին հետեւեալ պահանջումներն յարոյց. 1. Որոշ գումար մը յատկացնել իւրեւ ամսական, 2. Սոյ վիճակին ընդարձակել, 3. Սոյ աթոռն այլ լուր փոխադրել, 4. Սոյ Աթոռին հոգեւոր և աշխարհական անկախութեան ճանաչում կառավարութեան կողմէ:

Հայոց Ազգ. Ժողովը չուզեց հաւանութիւն տալ այս պահանջմանց, որ հակառակ էին Հայաստանեայց եկեղեցւոյ և պատմութեան դարաւոր աւանդութեանց, և հրաւրեց զՏ. Մկրտիչ Սրբազան, որպէս զի կամ հնազանդի և կամ հրաժարի: Բայց Մկրտիչ Սրբազան պաշտպանութիւն գտաւ Օսմ. կառավարութենէն, կայսերական Պէրաթ մը կ. Պոլսոյ Պատրիարքութենէն անկախ հրատարակեց զայն և անոր բոլոր առանձնաշնորհումները Մկրտիչ Սրբազանի տուաւ: Ներսէս Սրբազանի բողոքներն և իւր հրաժարականը բաւական փափուկ բանակցութեանց առիթ եղան բնդ մէջ Բ. Դրան և Հայոց Պատրիարքարանին: Բաւական երկար ժամանակէ մը յետոյ, Բ. Դուռը խոստացաւ Տ. Մկրտիչ Սրբազանէն ետ առնուլ Պէրաթը: Բայց յայնժամ Սոյ կաթողիկոսը չուզեց ետ տալ իւր Պէրաթին և գործն այս վիճակին մէջ մնացած է:

Եթէ Տ. Մկրտիչ Սրբազան յարատեւէ իւր հակազդային ընթացքին մէջ, և եթէ չարունակէ ապրտամբել թէ՛ Էջմիածնի կաթողիկոսին հոգեւոր իշխանութեան և թէ՛ կ. Պոլսոյ Պատրիարքութեան աշխարհական իշխանութեան դէմ, հերձուած մը միայն կրնայ յառաջ գալ, որ արդի պարագայից մէջ մահացու հարուած մը պիտի լինի Հայկական եկեղեցւոյն: Կայսերական կառավարութեան շահը կը պահանջէ չթողուլ որ կ. Պոլսոյ Պատրիարքութեան իշխանութիւնը տկարանայ, զի այդ կը նշանակէ անդիտակցաբար Ռուսիոյ խաղը խաղալ և թոյլ տալ անոր որ իւր մեքենայութեանց ասպարէզն ընդլայնէ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԵՐԵՎԱՆԻ ԹՎԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Պէրլին, 6 սեպտ. — Կը ծանուցուի թէ, Վիլհելմ կայսեր ի Բոլոնիա ուղեւորութիւնն որոշուած է: Պիանաք իշխանը սեպտ. 10 կամ 11 ին Պէրլին պիտի հասնի և կայսեր պիտի ընկերանայ: Նրից կայսերաց տեսակցութիւնը սեպտ. 13 ին տեղի պիտի ունենայ ի Նրանիքա, որ Վարաուիայէն Վիլհելմ տանող երկաթուղւոյ կայարան մ'է, Ռուսիոյ հողին վրայ:

Վարաուիա, 6 սեպտ. — Կուրքոյ գորտաբար Վարաուիայէն արաւաքսել առւառ այն բոլոր ուսանողներն, որք անցեալ տարւոյ խաղութեանց մէջ մատուցեցին: Վարաուիոյ մէջ մեծ գորահանգէս մը պիտի լինի:

Վարաուիա, 6 սեպտ. — Չարն հաւանականաբար կիրակի կամ երկուշաբթի աստ պիտի հասնի Վիլնայի ծանրով (հեռագիրն արգէն ծանոց թէ Ն. Վահագնաթութիւնը Վարաուիա հասած է): Չարը կայսրահայն և իւր որդւոց հետ երեք օր պիտի մնայ Վարաուիոյ մէջ: Չորրորդ օրը կայսերական գերդատանն Սքիւրնիլիայ պիտի ուղեւորի, ուր Աւստրիոյ կայսրը սեպտ. 13 ին պիտի հասնի: Գեո. ոտոյց չէ թէ Վիլհելմ կայսրը ներկայ պիտի գտնուի այս տեսակցութեան: Թերեւս դահա-

մաս անդ իշխանը պիտի գրիէ փոխանորդ արար:

Գրաքովիս, 6 սեպտ. — Ամեն լարձր աստիճանաւորը իսկ չպիտի կըրնան մտնել Սքիւրնիլիայէն պալատն, ուր պիտի իջնէ Չարն, եթէ Կուրքոյ գորտաբարն արածութիւն ստացած չը լինին: Պ. տը Կիւս կայսեր պիտի ընկերանայ:

Պուտաբըշթ, 6 սեպտ. — Բէշթը Լոյս լրագիրը յօդուած մը հրատարակած է Ռուսիոյ և Աւստրիոյ մերձեցման վրայ: Կըսէ թէ, Ռուսիա չկրնայ իր հրաժարել Պալատնայ մէջ իւր անցած ազգեցութենէն, միշտ փտանդ մը կայ ապագային համար: Բայց, զուարթ մեծ պիտի լինի, եթէ Ռուսիա որոշած է չմիջամտել և իրաց հաստատուել վիճակն անփոփոխ պահել: Երկու կայսերաց դաշնակցութեան մէջ իւր մուտքը կը ներէ երկաթը թէ ժամանակ մը ձեռնպահ աշխարհապարտութեան մը պիտի հետեւի: Աւստրիոյ հետ մերձեցումը չկրնար ուրիշ բան մեկնուիլ բայց եթէ Արեւելից մէջ ամեն գործողութենէ հրաժարում:

Լոնտոն, 6 սեպտ. — Սոյ առաւառեան թայմի իւր Վիլհելմայի թըղթակցին կողմէ նամակ մը հրատարակած է երկու կայսերաց տեսակցութեան վրայ: «Հաւանական է թէ, կըսէ անգլ. թերթին թղթակցին, այս տեսակցութեան մէջ մանաւանդ պիտի խոսուի այն պաշտպանողական տնօրինութեանց վերայ, որք երկու կայսրութեանց կողմէ պիտի ընդունուին» անիշխանական և յեղափոխական ձգտմանց առաջին տանջումը համար: Գալով երկու կայսերական գործող, երեք կայսերք միայն Անգլիոյ մեկուսացումը պիտի հաստատեն: Անգլիոյ իւր դէմ ունի նախ երեք դաշնակից կայսրութիւնները, յետոյ Ռուսիան, որ Աւստրիոյ և Գերմանիոյ հետ իւր դաշնակցութեամբ կապուած է, և վերջապէս Ֆրանսա, որոյ Նքիւտտի մէջ ունեցած շահերը նոյն են Գերմանիոյ շահուց հետ: Իրաց այս վիճակին առջեւ, կը յարէ Թայմիլ թղթակցին, ակնհերեւ է որ առ այժմ կանխահաւ է ինչ որ վերջին օրերս ըսուեցաւ Նքիւտտական խնդրոյն համար նոր Գեապանախորհրդոյ մը գումարման նկատմամբ, զի այս մասին որ և ինչ որոշում մը չը կրնար որոշուիլ, բայց միայն երկու կայսերաց տեսակցութենէն յետոյ:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ժուրնալ տը Գոնթանիթիոնը կը ծանուցանէ թէ, Վեհ. Սուլթանն Օսմանիէի ակնակառու պատուանշանն ընծայել է Ռուսիոյ դահաժառանգ իշխանին, ի յիշատակ իւր չափահասութեան:

Սեպտեմբերի 6-ի Կոնստանտնուպոլիսի ճգնաժամի օրը, Հայկական Եկեղեցւոյ մը պիտի տայ թարապիտայ անդր. դեպքանատան պարտիկին մէջ:

Աւստրիական դեսպան Պ. Գալիէ երէկ Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Մեմ-Եպարքոս Բարձր Սոյի փաշայի և Արտաքին գործող նախարար Ասիմ փաշայի հետ:

Երէկ իրիկուն Պէոյիւքտէրէի ռուսական դեսպանատան մէջ տըրուած կոշուէրին ներկայ գտնուած են բոլոր դեսպանը, Օսմ. նախարարը, և պալատական բարձրաստիճան պաշտօնատարը:

Մօնիթէօր Օրիանթալ կ'իմանայ թէ, Ժախտով Բէթիլ ընկերութեան հասոյթն օր քան զօր կ'աւելնայ, և թէ վերջին 13 աւուր մէջ 52,000 ոսկւոյ հասած է:

Չէրէք Խահաք անուն հաշակաւոր աւազակապետ, որ Գարսամուսալի շրջակայները բռնուած էր վերաւորեալ, Պոլս բերուելով կեդրոնական բանտը դրուած է:

Թուրքերէն լրագիրը այսօր պաշտօնապէս հրատարակած են

Երևանի քանի որ անուանեալ ան-
ձանց ցանկը :

—Մանիթէօր Օրիանի՞նք կը ծա-
նուցանէ թէ, Տէր. քոսի յիշին շրջա-
կայքի համաճարակ հիւանդութիւն
մը ծագելով, անցեալ շաբաթ ջու-
րի ընկերութեան գործաւորաց մէջ
80 հոգի մեռեր են : Կրտսի թէ
ասանք քոյէրայանման թանկէ մե-
ռեր են :

—Ծովային գործոց նախարա-
րութիւնն այս օրերս Անգլիայէն
մեծ քանակութեամբ նիւթեր ըս-
տացաւ արքունի նաւարանաց հա-
մար :

—Առողջապահական խորհուրդ-
ոք մամբ, Սպանիոյ ծովեզերքներէն
եկող շոգենաւք 10 աւուր քարան-
թինայի պիտի ենթարկին :

—Առողջապահական խորհուրդը
նկատելով որ թունուղի մէջ խա-
րական ծովեզերքներէն գնացող շո-
գենաւուց նկատմամբ ի գործ դըր-
ուած քարանթինան անբաւական է,
որոշեց թունուղէն եկող շոգենաւ-
ւերն 3 աւուր քարանթինայի են-
թարկել :

—Նախընթաց իրիկուն Սիւրբ-Դա-
բուի առջեւ, Անգլիական շոգենաւ-
մը առագաստանաւու մը զարնուե-
լով, ընկզմեց զայն : Նաւաստիք
կրցին ապաստիլ :

—Առեւտրական Սենեակն ստա-
նուական օրագիր մը հրատարու-
եցիւ արտօնութիւնն ստացած է
կայս. կառավարութենէն :

—Գերմանացի արժէտեսարց
պատուիրակ Պ. Կէօշեր երեքշաբթի
օրը Պէրլին ուղեւորեցաւ նոյն քա-
ղաքէն իւր ստացած մէկ հեռագ-
րին վրայ, կը կարծուի թէ Պ. Կէօշերի
ուղեւորութիւնն առնչուելուն ունի
ժխախտի ինքի գործոց հետ :

—Օսմ. արժէթիցիոց փոփոխման
գործողութիւնը վերջնապէս որոշ-
ուած լինելով, Ելմտական նախա-
քարութեան օտար թիղթակցու-
թեան դիւանին տնօրէն Պետրոս
էֆ. Քէրէստէճեան, անմիջապէս
լոնտրա երթալու հրաման ստացաւ
Բ. Դուէն : Փարիզի Օսմ. դեսպա-
նատան Ա. Գարուդար Միսաք էֆ.
եւս Փարիզի մէջ պիտի հսկէ փո-
փոխման գործողութեանց վրայ :

—Նախընթաց գիշեր Ղալաթիոյ

մարտատան մօտ ողկիչ բնակեաց
մեծ վաճառատուն մը բռնկեցաւ,
ստակայն բարեկարգ արտա Մէստօրի
ընկերութեան պահապաններն չու-
տով օգնութեան հանելով, կրցին
հրդեհը գոցել :

—Գերմանական լրագիր մը կը
ժամուցանէ թէ Գերմանիոյ մէջ ա-
ռեւտրական մեծ ընկերութիւն մը
հիմնուեալ է, որոյ նպատակն է
Ալբիլէի արեւմտեան ծովեզերաց
հետ Գերմանիոյ տնեցած առեւ-
տրական յարաբերութիւններն ըն-
դարձակել և գաղթականութիւն-
ներ հաստատել այն գաւառաց մէջ,
Այս ընկերութեան գրամագլուխն
է 300,000 մարք :

ԱՅԿԱՅԻՆ ԼՍԻՐԵՐ

Մանիթէօր Օրիանի՞նք կը ծանուցա-
նէ թէ Ամեն Ս. Պատրիարք Հայրը Վեհ.
Սուրբանէն արտօնութիւն խնդրեալ է
Վիլի Չերմուկներն երթալու համար :
Մեր այս մասին տեղեկութիւն չունինք :

Վանէն Ամեն Սրբիման Սրբապան
և Առաջ. Տեղապահ Գեր. Պաշտ եպիս-
կոպոս Մէլիքեան՝ Պաշտապէի ստա-
նորդական փոխանորդ Բաղուշի Զով-
հանէս փարզապետի դէմ գանդատու-
ղիւր մ'ուղղելով ի Պատրիարքարան, կը
խնդրեն որ Յովհանէս փարզապետ իր-
բեւ խաղաղար Պաշտապէն հետադիմ-
ելով Պաշտ կանչուի :

Խառն ժողովոյ կողմէ պատրաստեալ
Տրապիզոնի առաջնորդական ընտրեաց
ցանկն որ 10 անձն կը բաղկանայ, տա-
կաւին վաղը պիտի դրուի ի Տրապիզոն :

Այլ լսեմք թէ Ահմայ առաջնորդ
Գեր. Գարեգին վարդապետ Արուստ-
տեանց հրաժարական տուեալ է իւր
պաշտօնէն :

Արեւելք՝ իւր երէկի թուով Ե-
րուսաղէմի պարտուց բարձման
խնդրոյն վրայ խօսելու առթիւ կը-
սէ թէ Աղգ. վարչութիւնն չուզեր
Երուսաղէմի պարտուց բարձումը
միայն գաւառաբնակ ազգայնոց վը-
րայ ծանրացնել, այլ արդարու-
թեամբ բաժին պիտի հանէ եղբր,
Պոստոյ, Ռուսիոյ, Պարսկաստանի և
Հնդկաստանի Հայերն ևս մասնա-

կից ընելով պարտուց վճարման :
Այս լուր ստացալ է, Մեր հաստատի
տեղեկութեանց նայելով, Աղգ.
վարչութիւնն ստաջին օրէն սկսե-
աւ մինչեւ վերջին օրերս պնդած
է լոկ գաւառաբնակ Հայերէն հա-
ւաքել զինուորական տրոց հետ
գանձելի դուստրն. սակայն քննիչ
Յանձնաւորովն զիտել տուած է
թէ արդարութիւն չէ լոկ գաւա-
ռաբնակ ժողովրդեան վրայ ծան-
րանայ, և քաղաքական ժողովոյ հետ
գաւառաբնակ վերջին նստին մէջ ա-
ռաջարկած է 45,000 ոսկի պարտ-
քին այսպէս բաժնել. 45,000 ոսկի
օտարաբնակ Հայք, 12,000 ոսկի Կ.
Պոստոյի Հայք և 18,000 ոսկի գա-
ւառաբնակ Հայք, սա պայմա-
նաւ որ գաւառներն ո'չ թէ ըստ
թուոյ ընալկայ, այլ ըստ չա-
փու նիւթական կարողութեան
մասնակցին : Քաղ. ժողովն ընդգի-
մացեր է այս բանաւոր առաջար-
կութեան, և աստի ծագում առեր
է վերջին նստին մրկայոյդ վիճա-
բանութիւնն, յարմէ յետոյ քննիչ
Յանձնաւորովն խոհեմութիւն հա-
մարեր է ձեռնարկ միւլ : Ժողովն
կարող և անկարող գաւառ չճան-
չեր եղբր և հարուստ անդամ մը
մինչեւ իսկ ոսկեղէն երազներ տե-
սեր է գաւառաբնակ ժողովրդեան
նիւթական վիճակին վրայ : Մեր կը
ցտեղիք ողբ անդամին վրայ, որ
գաւառացի է :

Գոհ լինք որ Երևանական նա-
խարարութիւնը գաւառացի ժո-
ղովրդեան նիւթական անձուկ վի-
ճակն ի նկատ առնելով՝ հրաման ը-
րեր է որ նախ բաշխուի Պոստ և
շրջակայից վրայ կատարուի, և ա-
պա ցանկ պահանջուի գաւառա-
բնակ հայոց վրայ բաշխում կատա-
րելու համար : Եստ հաւանական
է որ վարչութիւնն այս հրամանին
արդարութիւնը վերջնապէս զգա-
լով, պիտի համակերպի անոր :

ՀԵՌԱԳԻՐ

Այս օրը

Մարտի 11 սեպտ. իրիկ.
Այսօր 2 հոգի մեռան քոյէրայէն :
Թուրն 11 սեպտ. իրիկ.
Այսօր 2 հոգի մեռաւ քոյէրայէն :

Հոտ 11 սեպտ. իրիկ.
Այսօր 2 հոգի մեռան քոյէրայէն :
Թուրն 11 սեպտ. իրիկ.
Այսօր 2 հոգի մեռան քոյէրայէն :

Ա. Զ. Դ.

Աղգանուէր Հայուհեաց ընկերու-
թեան Ե. շրջանի հաշիւները քննելու
համար նորա Բնդ. Ժողովոյն կողմէն
ընտրեալ Հաշուէրէնից Մանախումբ
կը փութայ ի գիտութիւն հասարակու-
թեան յայտարարել թէ, յիշեալ ազգ-
դու ընկերութեան առեւտրները քնն-
նած ու հաշիւներն օրինաւոր և ճշգ-
ղաւ լինելով վաւերացուցած է գանձը :

Այս տարին Մանախումբ կուգայ
նաեւ իւր շտրակալիքը յայտնել ըն-
կերութեան Գործադիր Ժողովոյն ազ-
նուարեք անդամոց, որք ամեն կարելի
ջանք թափած են և կը թափեն ընկե-
րութեան յաւաքիմութեանը համար :

Անդամք Հաշուէրէնից Ման-
Աղգ. Հայ. ընկերութեան
Յ. Թումանյան Յարութեան Յ. Թուման-
Աւետիս Խոսրովեան Յարութեան
27 օգոստ. 1884

ՊԵՐՊԵՐԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՅԵՐԵՒԱՆԻ ԵՒ ԳԵՆԵՐՈՐԺԻԿ

Իսկիւն

Սոյն վարժարանին իններորդ շըր-
ջանն ու աշակերտաց վերաճուած կ'ըս-
կըսին յաւաքիմաց սեպտ. 5, Բն. օր-
նոյն օրէն սկսեալ Տնօրէնն ամէն
օր կը գտնուի վարժարանին մէջ և
պատրաստ է տեսնուիլ Մեծարդոյ ծը-
նողաց հետ :

Գաւառաց սկզբնաւորութիւնը պիտի
լինի երկուշաբթի, սեպտ. 10 :

Հիմնադիր-Տնօրէն
Ռ. Յ. ՊԵՐՊԵՐԱՆ

Դ. Ր. Ա. Մ. Ա. Կ. Ա. Ն.

Ղալաթիա, 31 օգոստ.

Ընթաց. Արեւելիք

Օսմ. Բան. գոյուեցաւ	8, 58
» » բացուեցաւ	8, 58
» » կէս օրին	8, 58
Նգիւլու. միացեալ Օսմ. Ռ.	66, 20
Բուսիլի երկաթուղի փր.	45, 5/4
Թրամվէյ Օսմ. Ռ.	296

որ զիս հոս ձեր առջեւ կը տեսնէք :

Ձեր կենաց պատմութիւնը, ձեր կրած տառապա-
նաց նկարագրութիւնը չէ որ ձեզմէ կ'ազանջեմ. տակիկ
արդէն գիտեմ Տ. պարոնուհի : Գիտեմ թէ ինչ խոր վեր-
քեր բացած է ձեր պատուին և արժանապատուութեան,
անարժան ամուսին մը :

Պարոնուհին զլուխը խոնարհեց. Պ. Լակարտ շարու-
նակեց :

—Տը Սիմէզ պարոնը զձեզ ոչ իբր ամուսին և ոչ իւր
մայր յարգած է. ամեն դառնութիւն արբուցած է ձեզ.
անոր պատճառաւ ամեն ցաւ և ամեն վիշտ կրեցիք
դուք : Ամենէն դժբաղդներուն մէջ դժբաղդ եղաք դուք,
և հաւատացէք ձեր վրայ կը կարեկցիմ ի բոլոր սրտէ :
Գիտեմ թէ ինչպէս աղնուականի նման մեծցաք դուք
Վօքուրի մէջ այնպիսի ծնողաց ձեռքով որ զձեզ կը
պաշտէին. գիտեմ թէ որը միտքով ինչպէս ամուսնացաք
սը Սիմէզ պարոնին հետ, թերեւս կարճամիտ խնամա-
կալի մը կամքէն ներդուելով :

Ձեր երիտասարդութիւնը, ձեր գեղեցկութիւնը,
ձեր խելացիութիւնը և միւս բոլոր յատկութիւնները
ձեր ամուսնոյն համար այնպէս են ինչպէս են խաղաղի-
ւորը քմածին և կամատակար տղու մը ձեռնացը մէջ :
Առաջին օրերու անկեղծ կարծեցեալ սիրոյն և պզտիկ
խնամոց յաջորդեցին յրուստիւն, անհամբերութիւն,
արհամարհանք, և Պարոնը իւր նախկին սովորութեանց
վերադառնալով ամուսնայի ծայրայեղութեանց տուած է
ինքզինքը, ի մի բան ձեր վիճակը անտանկի ըլլալով
ձեր ամուսինը թողիք, անշուշտ անոր հաւանութեամբը :

Դ. Լ. Ու. Ժ.

ԳԺՌԱՂՆԵՐՈՒՆ ԲԱՐԵԿԱՄԻ

Ապաստուորը հիւրին ետեւէն դուռը գոցեց :

Պ. Լակարտ չքեղ կերպով հագուած և գլխարկը
ձեռքը բռնած էր :

Յարգանք խոնարհեցաւ պարոնուհեայն առջեւ. յե-
տոյ պահ մը անշարժ մնացին, լռին, և իրարու նայե-
լով :

Այցելուին նայուածքին մէջ հետաքրքրութիւն և
կարեկցութիւն խառնուած էր. Տ. տը Սիմէզ զարմացած
էր և անստաց դատաւանջութեան մը մէջ էր :

Օտարականին համակրական կերպարանքը և մեծա-
վայելուչ դէմքը պարոնուհին քիչ մը քաջալերեցին, սա-
կայն պարմացումը աւելցուցին :

—Հաճեցէք նստիլ պարոն, ըսաւ նա թիկնաթոռ
մը ցուցնելով այցելուին և ինքն ալ նստելով :

Պ. Լակարտ գլխարկը սեղանի մը վրայ դրաւ և թիկ-
նաթոռին վրայ նստաւ :

—Ձերի մտիկ կ'ընեմ պարոն, կրկնեց պարոնուհին,
ինձի լսին թէ կարեւոր գործով մը զիս տեսնելու ե-
կած էք :

—Այո, կարեւոր գործով մը Տ. Պարոնուհի, որուն
պիտի համադուր երբ պատմեմ ձեզ :

—Արդեօք այս գործը մերկններուն մէկին կը վերա-
բերի, հարցուց պարոնուհին որուն ձայնը քիչ մը դո-
ղաց :

